

GREINARGERÐ

fjármála- og efnahagsráðherra, f.h. íslenska ríkisins

í málinu nr. 6/2021;

Fjalllendi upp af Langadalsströnd

I. Inngangur

Fyrirsvar málsaðila

Undirritaður, Ívar Pálsson hrl., Landslögum, Borgartúni 26, Reykjavík, fer með mál þetta fyrir hönd fjármála- og efnahagsráðherra, f.h. íslenska ríkisins.

Framlögð skjöl

Af hálfu íslenska ríkisins er lögð fram greinargerð þessi, greinargerð Náttúrufræðistofnunar Íslands um gróðurfar í Árneshreppi frá 19. nóvember 2019 og skjáskot af islenskirjoklar.is.

Áskilinn er réttur til þess að leggja fram frekari gögn, þ.m.t. vegna gróðurfars.

II. Kröfugerð

Af hálfu íslenska ríkisins er þess krafist að viðurkennt verði að allt land innan eftirfarandi kröfupunkta verði úrskurðað þjóðlenda og allt til viðmiðunarmarka kröfusvæðis, sbr. eftirfarandi kröfulínur:

Hafnardalur, Nauteyri, Rauðamýri og Tunga

Upphafspunktur er á sveitarfélagamörkum Strandabyggðar og Árneshrepps í um 523m hæð sunnan Rauðanúpsvatns (1). Þaðan í línu eftir því sem vötnum hallar að Hraundal í efsta læk sem rennur í Mávavötn (2). Þaðan í beina línu í Hafnardalsá í u.þ.b. 437m hæð, sem ræður merkjum Hafnardals og Nauteyrar (3). Þaðan í beinni línu í upptök Þverár í Skúfnavötnum, sem ræður merkjum Nauteyrar og Rauðumýrar (4). Þaðan í beinni línu í Hvannadalsá fremst í Hvannadal sem ræður

merkjum Rauðumýrar og Tungu (5). Þaðan í beinni línu í upptök Bæjardalsár, sem ræður merkjum Tungu (6). Þaðan í beinni línu að mörkum kröfusvæða 10 A og 10 B og eftir mörkum kröfusvæðanna til norðurs í upphafspunkt. Engar breytingar hafa verið gerðar á kröfu á svæði 6.

III. Málavextir

Um málavexti vísar íslenska ríkið til framlagðar kröfulýsingar, dags. 15. september 2020. Í kjölfarið voru kröfur íslenska ríkisins kynntar af hálfu óbyggðanefndar með tilskyldum hætti. Var þeim sem töldu sig eiga kröfu á kröfusvæðinu veittur frestur til 1. febrúar 2021 til að leggja fram kröfur.

Eftirfarandi kröfur bárust vegna kröfusvæðis Hafnardalur, Nauteyri, Rauðamýri og Tunga

Pórdís Bjarnadóttir, Vera Dagsdóttir, Vaka Dagsdóttir og Vala Dagsdóttir vegna Hafnardals.

Hraðfrystihúsið – Gunnvör hf. vegna Nauteyrar.

Auður Helga Ólafsdóttir, Þórir Hvanndal Ólafsson, Trausti Hvanberg Ólafsson, Atli Árdal Ólafsson, Ágúst Heimir Ólafsson og Guðbjörn Ingólfur Ólafsson vegna Rauðumýrar.

Varpland hf. og Kristinn Már Arnórsson vegna Tungu.

Orkubú Vestfjarða vegna vatnsréttinda.

IV. Málsástæður

Um málsástæður og heimildir er vísað til kröfulýsingar, dags. 15. september 2020 og sögulegrar greinargerðar Þjóðskjalasafns Íslands.

Íslenska ríkið byggir á að framangreind landssvæði, sem kröfur ríkisins ná til, séu svæði utan eignarlanda og því þjóðlenda, sbr. 1. og 2. gr. laga nr. 58/1998.

Við afmörkun kröfulínu á kröfusvæði *Hafnardalur, Nauteyri, Rauðamýri og Tungu* er fyrst og fremst stuðst við afmörkun á aðliggjandi jörðum samkvæmt landamerkjabréfum þeirra, en um er að ræða jarðirnar Hraundal, Hafnardal, Nauteyri, Rauðumýri, Tungu, Stað og Ófeigsfjörð. Landamerkjalykingum Hraundals og Hafnardals virðist ekki bera saman. Er kröfusvæðið afmarkað af lýsingu Hraundals sem miðar við að merkin ráðist eftir því sem vötnum hallar. Staðsetning Grásteins, sem lýst er í landamerkjabréfi Hafnardals og afmarkar efstu merki jarðarinnar, er ekki þekkt. Engar upplýsingar um staðsetningu örnefnisins

hafa komið fram undir rekstri málsins og er því miðað við næsta punkt samkvæmt landamerkjabréfi jarðarinnar. Jafnframt er miðað við landfræðilega legu en land innan kröfusvæðis er að mestu í yfir 450m hæð, góðurnautt og að líkum lítt nytjað. Þessu til stuðnings er m.a. vísað til bls. 9-10 á fylgiskjali nr. 1 með kröfulýsingu landeigenda Rauðumýrar (skjal 7.1. í skjalaskrá) þar sem kemur fram að á heiðinni við Skúfnavötn séu melar og sandlendi ríkjandi vistgerðir og að votlendi sé þar takmarkað. Sömu ályktun má draga af greinargerð Náttúrufræðistofnunar um gróðurfar í Árneshreppi frá nóvember 2019, sbr. nýtt framlagt skjal.

Einnig er vísað til þess að lýsing landamerkja á öðrum jörðum sunnan og austan Drangajökuls til landssvæða upp til heiða eru óljós. Gögn benda til þess að landnytjar og hlunnindi þessara jarða hafi að mestu leyti verið bundin við landsvæði við sjávarsíðuna, sbr. einnig umfjöllun í úrskurði óbyggðanefndar 21. febrúar 2020 í máli nr. 1/2019 (Suðausturhluti Drangajökuls), bls. 112–113.

Ný gögn frá Veðurstofu Íslands, dags. 12. júlí 2021, gefa ekki tilefni til breytinga á kröfugerð að mati íslenska ríkisins, enda ekki með beinum hætti vísað til upptaka í umræddum landamerkjabréfum, sbr. einnig umfjöllun í úrskurði óbyggðanefndar 21. febrúar 2020 í máli nr. 1/2019 (Suðausturhluti Drangajökuls), bls. 112–113.

V. Málsástæður og lagarök

Um lagarök er aðallega vísað til þjóðlendulaga nr. 58/1998 auk 72. gr. stjórnarskrárinnar. Byggt er á meginreglum eignarréttar um nám, töku og óslitin not, meginreglna um eignarráð fasteignaeigenda, almennra reglna samninga- og kröfuréttar, auk hefðarlaga nr. 14/1905. Þá er vísað til laga um afréttarmálefni og fjallskil nr. 6/1986 auk ýmissa eignarréttarreglna Grágásar og Jónsbókar.

VI. Sönnunargögn

Vísað er til framlagðra skjala og hliðsjónargagna óbyggðarnefndar. Áskilinn er réttur til að leggja fram ný sönnunargögn ef tilefni gefur til.

VII. Áskoranir og sérstakur áskilnaður

Áskilinn er réttur til að koma að frekari gögnum, rökum og málsástæðum undir rekstri málsins fyrir óbyggðanefnd. Þá er áskilinn réttur til að leiða vitni við aðalmeðferð.

Sérstakur fyrirvari er gerður vegna einstakra landamerkjalyýsinga, sem talið er af hálfu íslenska ríkisins að séu í samræmi við þjóðlendukröfulínu, ef í ljós kemur að svo reynist ekki vera.

Reykjavík, 16. júní 2022

F.h. fjármála- og efnahagsráðherra,
vegna íslenska ríkisins,

A handwritten signature in blue ink, reading "Ívar Pálsson". The signature is written in a cursive style with a large initial "Í" and a distinct "P" for "Pálsson".

Ívar Pálsson hrl.